

Tisková zpráva

Postoje občanů k trestu smrti – květen/červen 2025

- Více než polovina občanů (52 %) starších 15 let zastává názor, že trest smrti by v České republice existovat měl. Nesouhlas s jeho existencí vyjádřilo 45 % a možnost „nevím“ zvolila 3 % dotazovaných.
- Z výroků, které podporují trest smrti, veřejnost nejvíce souhlasí s tím, že „přináší spravedlivé zadostiučinění pozůstalým“ (66 %), nejméně s výrokem o potřebnosti uplatňování principu „oko za oko, zub za zub“ (40 %).
- Mezi výroky vyvracející existenci trestu smrti jsou na prvních místech uváděny „riziko odsouzení nevinného“ (81 %) a „riziko zneužití“ (72 %), na posledním místě je výrok popisující trest smrti jako projev politického populismu (32 %).

Zpracovala:

Anna Katrňáková

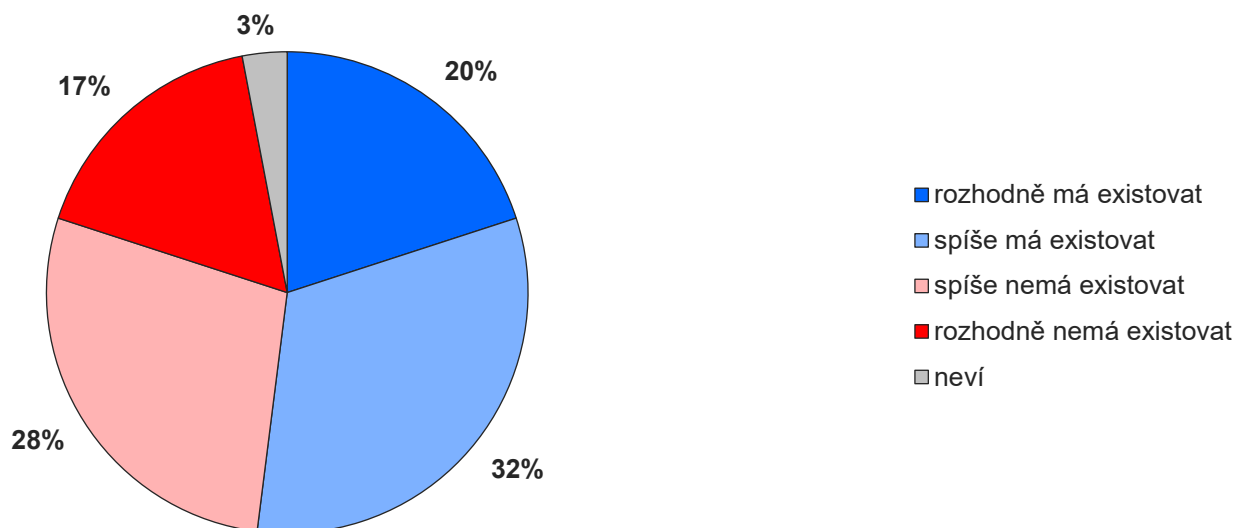
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Tel.: 210 310 587; e-mail: anna.katrnakova@soc.cas.cz

V šetření, které probíhalo během května a června 2025 na pravděpodobnostním Panelu Naše společnost, zkoumalo Centrum pro výzkum veřejného mínění postoje české populace k trestu smrti. Pokládání otázky zjišťovaly názory občanů, zda by v České republice měl existovat trest smrti, či nikoliv. Kromě obecného názoru na (ne)existenci právně zavedeného trestu smrti, bylo také zjišťováno zda respondenti souhlasí, nebo nesouhlasí s určitými výroky, které obhajují, či vyvrací důvody pro existenci trestu smrti.

Graf 1: Postoje k trestu smrti v ČR¹

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Panel Naše společnost PNS_2505_2, 30. 5. – 12. 6. 2025, 1712 respondentů starších 15 let, online dotazování CAWI + osobní dotazování CAPI.

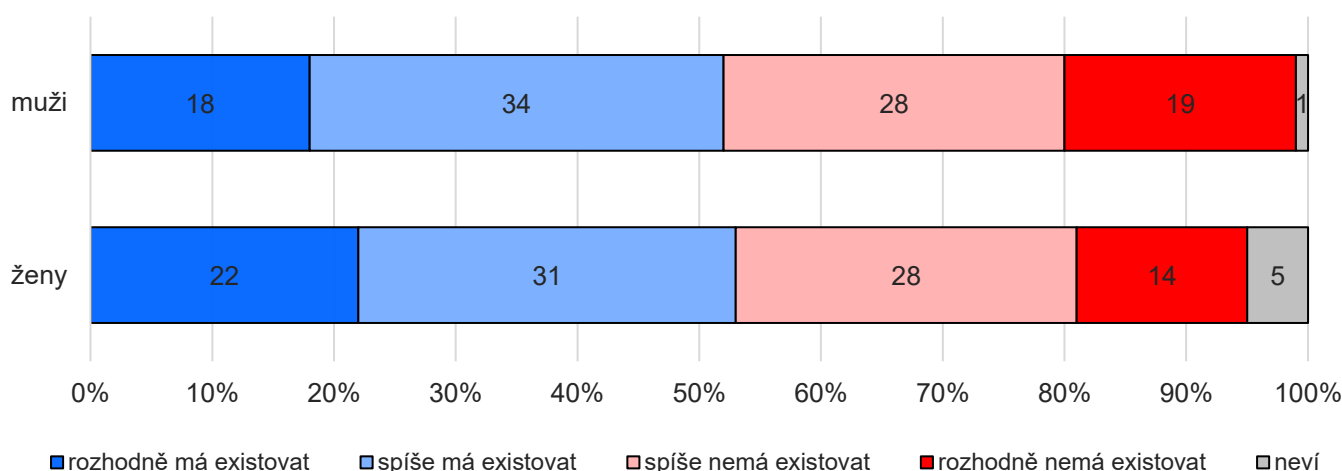
Z grafu 1 je patrné, že více než polovina občanů (52 %) starších 15 let zastává názor, že trest smrti by v ČR měl existovat. Konkrétně pětina respondentů (20 %) se domnívá že by trest smrti v ČR měl „rozhodně existovat“ a „spíše existovat“ by měl dle 32 % dotazovaných. Opačný názor, tedy že trest smrti by v ČR existovat neměl, zastává 45 %

¹ Otázka: „Má či nemá podle Vás v České republice existovat trest smrti? Rozhodně má existovat, spíše má existovat, spíše nemá existovat, rozhodně nemá existovat.“

respondentů, z toho dle 28 % občanů starších 15 let trest smrti v českém právním řádu „spíše nemá existovat“ a dle 17 % „rozhodně nemá existovat“. Odpověď „nevím“ zvolila 3 % dotázaných.

Podrobnější analýza podtrhuje rozdíly v rozložení odpovědí dle sociodemografických charakteristik. Graf 2 ukazuje, že rozdíl v souhlasu a nesouhlasu k existenci trestu smrti se u mužů a žen významně neliší. Procentuální body jsou srovnatelné, jediným rozdílem je že muži (47 %), oproti ženám (42 %), častěji volili, že by trest smrti rozhodně existovat neměl. Co se týče věku, tak starší respondenti se oproti mladším respondentům častěji přikláněli k podpoře trestu smrti. V názoru na existenci trestu smrti se nejvíce liší věkové skupiny respondentů 15-30 let a 51-70 let. Necelá čtvrtina (24,6 %) respondentů ve věku 15-30 let je pro existenci trestu smrti (12, 6 % rozhodně, 12 % spíše). Oproti tomu tři čtvrtiny (75 %) respondentů ve věku 51-70 let podporují existenci trestu smrti (38,1 % rozhodně, 37 % spíše).

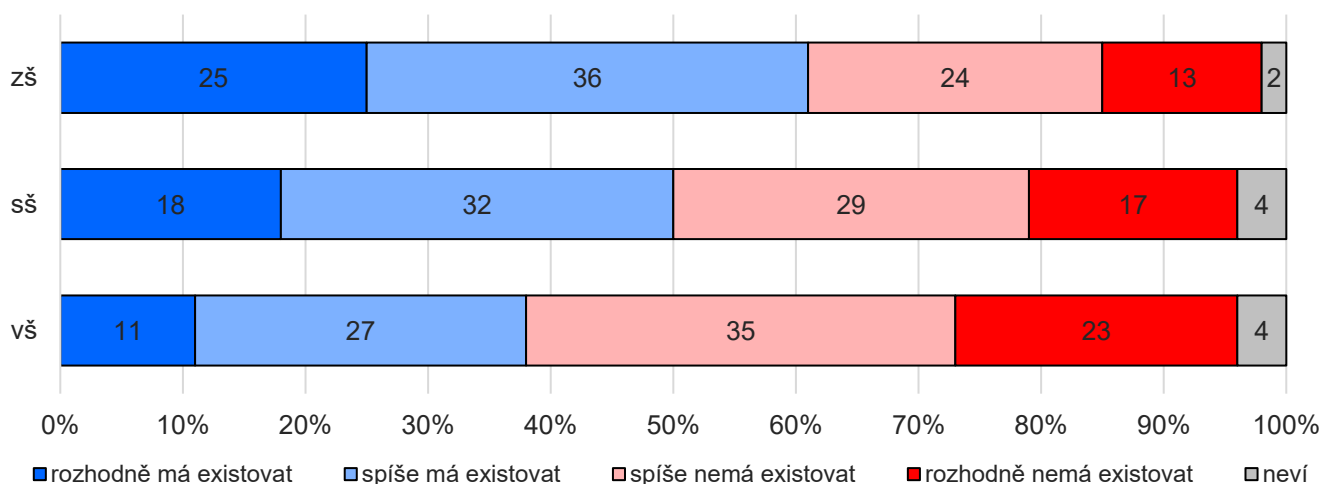
Graf 2: Postoje k trestu smrti dle pohlaví (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Panel Naše společnost PNS_2505_2, 30. 5. – 12. 6. 2025, 1712 respondentů starších 15 let, online dotazování CAWI + osobní dotazování CAPI.

Největší rozdíly v názorech, dle sociodemografických charakteristik respondentů, byly dle vzdělání. Graf 3 ukazuje rozložení souhlasných a nesouhlasných názorů k existenci trestu smrti z hlediska nejvyššího dosaženého vzdělání dotazovaných. Tři pětiny (61 %) respondentů s nejvyšším dokončeným základním stupněm vzdělání zastávají názor, že by trest smrti měl existovat, konkrétně 25 % volilo variantu „rozhodně má existovat“ a 36 % variantu „spíše má existovat“. Oproti tomu pouze 38 % respondentů s nejvyšším dosaženým vysokoškolským vzděláním je pro existenci trestu smrti (11 % volilo možnost „rozhodně má existovat“ a 27 % volilo „spíše má existovat“). Polovina (50 %) dotazovaných s ukončeným středoškolským vzděláním se přiklání k existenci trestu smrti (18 % „rozhodně má existovat“, 32 % „spíše má existovat“) a 46 % existenci trestu smrti nepodporuje (29 % „spíše nemá existovat“, 17 % „rozhodně nemá existovat“). Odpověď „nevím“ volila u respondentů s dosaženým základním vzděláním 2 %, u dosaženého středoškolského a vysokoškolského vzdělání 4 % dotazovaných. Graf ukazuje, že vysokoškolsky vzdělaní lidé mají odmítavější postoj k existenci trestu smrti oproti lidem se středním a základním vzděláním.

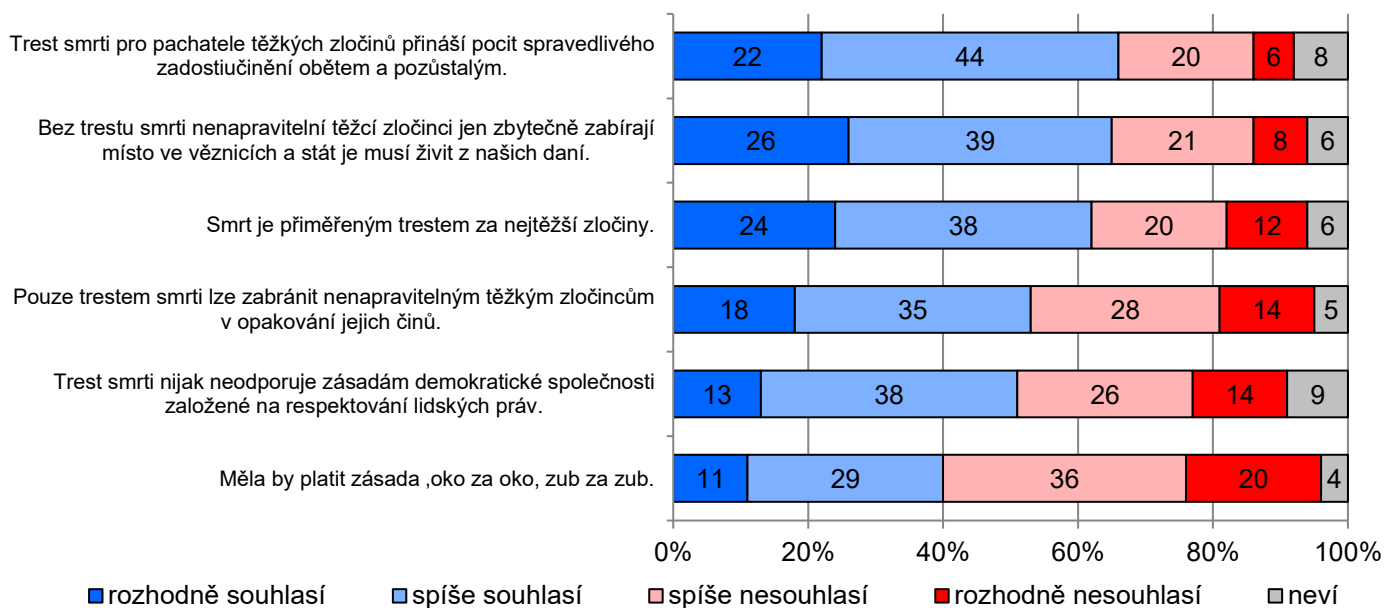
Graf 3: Postoje k trestu smrti dle vzdělání (%)

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Panel Naše společnost PNS_2505_2, 30. 5. – 12. 6. 2025, 1712 respondentů starších 15 let, online dotazování CAWI + osobní dotazování CAPI.

Graf 4a ukazuje, s jakými výroky, obhajujícími existenci trestu smrti, lidé nejvíce souhlasí. Více než tři pětiny dotazovaných (66 %) považují existenci trestu smrti za spravedlivé zadostiučinění pro oběti a pozůstalé. Dle 65 % respondentů bez existence trestu smrti zločinci zabírají místa ve věznicích, které jsou placeny z občanských daní a 62 % zastává názor, že trest smrti je přiměřeným důsledkem pro těžké zločince. Nejméně souhlasu respondenti přisuzovali výroku „oko za oko, zub za zub“ (40 %), přičemž s ním nesouhlasilo 56 % dotazovaných. Polovina respondentů (51 %) se nedomnívá, že trest smrti odporuje zásadám demokratické společnosti, na rozdíl od dvou pětín (40 %) respondentů, kteří jsou spíše proti (26 %) a rozhodně proti (14 %).

Graf 4a: Souhlas s výroky pro existenci trestu smrti (%)

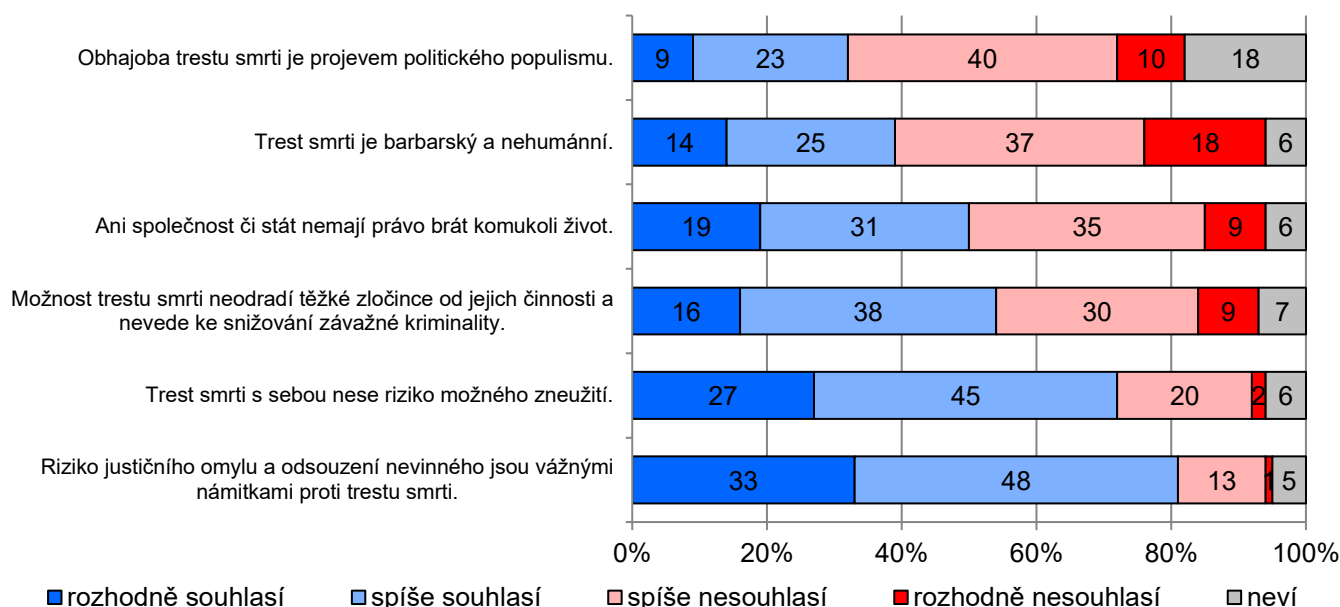

Pozn.: Položky jsou řazeny sestupně podle součtu odpovědí „rozhodně souhlasí“ a „spíše souhlasí“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Panel Naše společnost PNS_2505_2, 30. 5. – 12. 6. 2025, 1712 respondentů starších 15 let, online dotazování CAWI + osobní dotazování CAPI.

Graf 4b ukazuje rozložení názorů dotazovaných na jednotlivé výroky proti existenci trestu smrti. Čtyři pětiny (81 %) respondentů souhlasí s výrokem, že trest smrti s sebou přináší riziko justičního omylu a možné odsouzení nevinného jedince. Dalším silným důvodem proti existenci trestu smrti je riziko zneužití. Konkrétně 72 % respondentů souhlasí s výrokem, že trest smrti přináší riziko zneužití. Více než polovina dotazovaných (54 %) se domnívá, že zavedení trestu smrti nevede ke snižování kriminality, protože neodrazuje těžké zločince od jejich činů. Amnesty International potvrzuje důležitost těchto výroků proti existenci trestu smrti – ten totiž preventivně nefunguje jako nástroj k odrazování od trestné činnosti a rizika odsouzení nevinného trestem smrti jsou závažná jeho nevratnou povahou. V Československu se během roku 1990 zasadil o zrušení trestu smrti Václav Havel, nicméně stále existují země, ve kterých je trest smrti dodnes právně ustanoven. Aktuální výzkum Amnesty (2025) ukazuje že nejvyšší počet vykonaných trestů smrti se děje v zemích Blízkého východu, především v Iráku, Íránu a Saudské Arábii². Odpůrci trestu smrti ho nazývají barbarskou praktikou, nicméně v šetření s tímto výrokem většina dotazovaných (55 %) nesouhlasí. S výrokem, že trest smrti je obhajobou politického populismu, souhlasí 32 % dotazovaných oproti polovině 50 % nesouhlasných odpovědí.

Graf 4b: Souhlas s výroky proti existenci trestu smrti (%)

Pozn.: Položky jsou řazeny vzestupně podle součtu odpovědí „rozhodně souhlasí“ a „spíše souhlasí“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Panel Naše společnost PNS_2505_2, 30. 5. – 12. 6. 2025, 1712 respondentů starších 15 let, online dotazování CAWI + osobní dotazování CAPI.

Tabulka 1 ukazuje korelace výroků pro a proti existenci trestu smrti s otázkou na obecný (ne)souhlas s trestem smrti (Spearmanův koeficient pořadové korelace). Všechny uvedené hodnoty korelací jsou statisticky významné, tedy navzájem se podmiňují. Nejvyšší korelační koeficient (0,686) je u prvního výroku, který podporuje existenci trestu smrti – „smrt je přiměřeným trestem za nejtěžší zločiny“. Dále se silnější pozitivní korelace objevuje u výroku „pouze trestem smrti lze zabránit nenapravitelným těžkým zločincům v opakování jejich činů“ (0,658) a u výroku „bez trestu smrti nenapravitelní těžcí zločinci jen zbytečně zabírají místo ve věznicích a stát je musí živit z našich daní“ (0,619). Všechny tři výroky jsou spojené s podporujícím názorem na existenci trestu smrti. Hodnoty korelací se záporným znaménkem odpovídají výroků odmítajícím trest smrti. Nejsilnější negativní korelační koeficienty, vymezující se proti existenci trestu smrti, jsou spojeny s výroky „trest smrti je barbarský a nehumánní“ (-0,548) a „ani společnost či stát nemají právo brát komukoli život“ (-0,508). Korelační koeficienty u ostatních výroků jsou zřetelně nižší, některé na srovnatelné úrovni, nicméně souhlas či nesouhlas s nimi není tak silně propojen s pozitivním či negativním postojem

² Amnesty International, 2025. Dostupné z: <https://www.amnesty.cz/zprava/6117/trest-smrti-v-roce-2024-pocet-poprav-dosahl-nejvyssi-urovne-od-roku-2015>

ohledně existence trestu smrti. Nejslabší negativní korelační koeficient je u výroku „obhajoba trestu smrti je projevem politického populismu“ (-0,193). Druhý nejslabší negativní korelační koeficient je u výroku „možnost trestu smrti neodradí těžké zločince od jejich činnosti a nevede ke snižování závažné kriminality“ (-0,259).

Tabulka 1: Korelace výroků s otázkou na souhlas s trestem smrti

Souhlas a nesouhlas s výroky pro existenci trestu smrti	Korelace s postojem k trestu smrti
Smrt je přiměřeným trestem za nejtěžší zločiny.	0,686
Trest smrti je barbarský a nehumánní.	-0,548
Měla by platit zásada ,oko za oko, zub za zub‘.	0,507
Ani společnost či stát nemá právo brát komukoli život.	-0,508
Trest smrti pro pachatele těžkých zločinů přináší pocit spravedlivého zadostiučinění obětem a pozůstalým.	0,522
Možnost trestu smrti neodradí těžké zločince od jejich činnosti a nevede ke snižování závažné kriminality.	-0,259
Pouze trestem smrti lze zabránit nenapravitelným těžkým zločincům v opakování jejich činů.	0,658
Riziko justičního omylu a odsouzení nevinného jsou vážnými námitkami proti trestu smrti.	-0,354
Bez trestu smrti nenapravitelní těžcí zločinci jen zbytečně zabírají místo ve věznicích a stát je musí živit z našich daní.	0,619
Trest smrti s sebou nese riziko možného zneužití.	-0,375
Trest smrti nijak neodporuje zásadám demokratické společnosti založené na respektování lidských práv.	0,568
Obhajoba trestu smrti je projevem politického populismu.	-0,193

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Panel Naše společnost PNS_2505_2, 30. 5. – 12. 6. 2025, 1712 respondentů starších 15 let, online dotazování CAWI + osobní dotazování CAPI.

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	Panel Naše společnost 25-05_2
Realizátor:	Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v. v. i.
Projekt:	Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR
Termín terénního šetření:	30. 5. 2025 – 12. 6. 2025
Výběr respondentů:	Vícestupňový stratifikovaný náhodný výběr
Strata:	Kraj (NUTS 3), velikost místa bydliště
Opora výběru:	Registr sčítacích obvodů a budov
Zdroj pro vážení dat:	Designové váhy zohledňují počet osob v domácnosti a kalibrační váhy zohledňující křížení velikosti místa bydliště proti NUTS2, a dále věk, vzdělání, pohlaví. Rozsah vah je omezen na 0,333 až 3.
Zdroj dat pro kvótní výběr:	Český statistický úřad
Reprezentativita:	Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let
Počet dotázaných:	1712
Metoda sběru dat:	Online dotazování CAWI + osobní dotazování CAPI
Výzkumný nástroj:	Standardizovaný dotazník
Otázky:	OB_3, OB_40
Kód tiskové zprávy:	ob250717
Zveřejněno dne:	17. 7. 2025
Zpracoval:	Anna Katriňáková

Slovníček pojmů:

Popis výběru respondentů do Panelu naše společnost – Respondenti panelu jsou získáváni pomocí vícestupňového stratifikovaného výběru skupin s opakováním. Oporou výběru je Registr sčítacích obvodů a budov (RSO). Strata výběru jsou kraje ČR křížené s velikostí obce (66 strat). V rámci každého strata je primární jednotka výběru obec. Při výběru obce je zohledňován její počet obyvatel (větší obec má větší pravděpodobnost výběru) a výběr umožňuje opakování výběru obce. V rámci obce je vždy vybráno náhodně 6 adres budov opět s pravděpodobností podle počtu obyvatel budovy (s opakováním). V budově je náhodně vybrána jedna domácnost (bez opakování) a v domácnosti je náhodně vybrán jeden její člen. Tento postup společně s designovými vahami zohledňujícími počet obyvatel domácnosti a post-stratifikačními vahami zajišťuje reprezentativitu výběru vzhledem k cílové populaci.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý.
